

GEF

Global Environment Facility / Den globale miljøfasiliteten

1. Fakta

Type organisasjon: Frivillig finansiert program (forhandlede bidrag)

Etableringsår: 1991

Hovedkvarter: Washington DC, USA

Antall landkontorer: Ingen, GEF arbeider gjennom multilaterale organisasjoner. Fra juli 2011 ble det startet en pilotordning med åpning for nasjonale institusjoner. Denne er ennå ikke ferdig.

Leder: Naoko Ishii (Japan)

Datoer for styremøter 2013: Juni og november

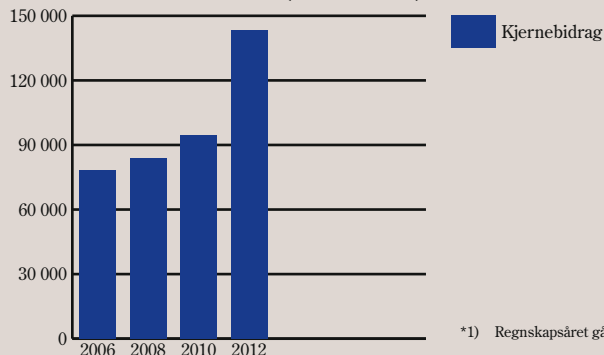
Norsk styreplass: Ja. Bytter med Danmark hvert annet år, neste skifte høsten 2013.

Antall norske ansatte: Ingen

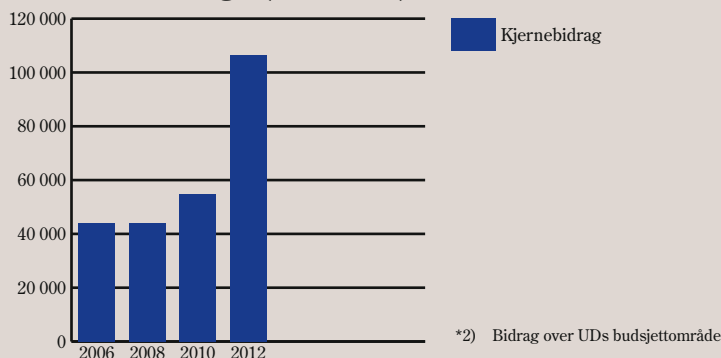
Ansvarlig departement: Utenriksdepartementet (i samarbeid med Miljøverndepartementet)

Internett: www.gefweb.org

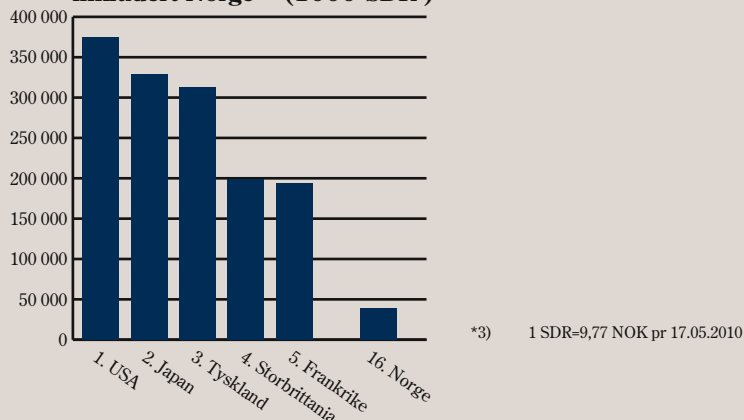
Totale inntekter^{*1)} (1000 USD)

Norske bidrag^{*2)} (1000 NOK)

De fem største giverland i GEF5 (1.7.2010 - 30.06.2014) inkludert Norge^{*3)} (1000 SDR)

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Mandat og virkeområder

Den globale miljøfasiliteten (GEF) ble opprettet i 1991 som finansieringsmekanisme for de multilaterale miljøkonvensjonene. GEF dekker omforente tilleggskostnader for tiltak i utviklingsland som gir globale miljøfordeler innenfor 6 fokusområder: biologisk mangfold, klima, internasjonale vannspørsmål, landforringelse (forørkning og avskoging), ozonlaget og miljøgifter (de to siste er i praksis slått sammen til ett kjemikalieområde). GEF er den eneste institusjon med et slikt mandat som dekker alle globale miljøproblemer. Dette innebærer at disse kan ses i sammenheng, og at tilgjengelige ressurser brukes mer effektivt enn med separate fond. GEF-støtten kan ses som en «pakke» hvor utviklingslandene påtar seg forpliktelser i forhold til globale miljømål mot garantier om finansiell støtte fra industrilandene. GEF styrer og administrerer også to tilpasningsfond under Klimakonvensjonen og et nystartet midlertidig genressursfond (ABS- eller Nagoya-fondet). GEF-sekretariatet administrerer Tilpasningsfondet (Adaptation Fund) under Kyoto-protokollen.

Alle bidrag til GEF regnes nå som offisiell bistand (ODA). Hittil har GEF nesten kun gitt gavebistand, men det er åpning i GEFs Instrument også for annen type bistand. Det er ventet at større vekt vil bli lagt på nye finansieringsformer i kommende periode (GEF 6). Verdensbanken er fondsforvalter. GEFs sekretariat (ca. 70 personer) er administrativt tilknyttet Verdensbanken.

182 land deltar i GEF. Mandatet finnes i GEFs Instrument. Styret (Council) har 32 medlemmer fra ulike valgkretser: 16 fra utviklingsland, 14 fra industriland og 2 fra overgangsøkonomier. Frivillige organisasjoner og andre internasjonale organisasjoner deltar i styremøtene, men har ikke stemmerett. Alle dokumenter er offentlig tilgjengelige på GEFs nettsider. GEFs generalforsamling omfatter alle medlemsland og arrangeres hvert fjerde år ved avslutningen av forhandlinger om kapitalpåfylling for neste periode.

GEF har til nå brukt mer enn 11,5 mrd. USD på over 3200 prosjekter og programmer og fem ganger så mye (ca. 57 mrd. USD) til samfinansiering.

GEF er en nettverksorganisasjon uten egen tilstedeværelse på landnivå. GEF har 10 utførende organisasjoner, hvorav UNDP, UNEP og Verdensbanken er de viktigste. Andre institusjoner som kan arbeide for GEF er de regionale utviklingsbankene, UNIDO, FAO og IFAD. Over 600 frivillige organisasjoner er akkreditert til GEFs nettverk. Som ledd i arbeidet med å styrke nasjonalt eierskap pågår det pilotvirksomhet med sikte på å åpne for at kvalifiserte institusjoner på nasjonalt og regionalt nivå, samt enkelte internasjonale frivillige organisasjoner, også skal kunne motta GEF-midler direkte.

Oppnådde resultater i 2012

GEF har vært den viktigste finansieringskilden for tiltak i utviklingsland under miljøkonvensjonene. I senere år har mer helhetlige programmer for bærekraftig områdeforvaltning fått en

sterkere plass, noe særlig afrikanske land har vært positive til pga. god utviklingseffekt. GEF-støtte har vært nødvendig for å få på plass lovverk, miljøstatuskartlegging, kapasitetsbygging o.a. Det er opparbeidet en tung erfaringsbase for gjennomføring av ulike tiltak og hvordan gode resultater best kan oppnås. Sentrale mål og målsettinger for GEF 5: 1) Fremmer nasjonalt eierskap, 2) forbedret institusjonell effektivitet, 3) forbedret resultatlevering og 4) styrket forhold til konvensjoner og sentrale samarbeidspartnere for året frem til 30.6.12 (midtveis i GEF 5) ble det godkjent 250 prosjekter til en verdi av 1,25 mrd. USD. Dermed var 747 prosjekter under implementering. 82 % av prosjektene (til en verdi av ca. 3 mrd. USD) ble vurdert til moderat tilfredsstillende eller bedre med hensyn til framdrift, mot det internasjonale mål på 75 %. Sannsynlighet for å nå oppsatte mål fikk porteføljen 86 %. Overall Performance Study (OPS) 5 fra mars 2013 rapporterer at over 70 % av de ferdigstilte prosjektene viser positive resultater (konklusjon 4).

Samfinansiering har under GEF 5 vært større enn ventet. Resultatet på 87 % for sluttevalueringer levert i FY12 ble vurdert som moderat tilfredsstillende eller bedre. Privat sektor står nå for 35 % av samfinansieringen.

GEF har i påvente av ikrafttredelse avsatt midler til støtte for ratifisering av den nye Minamata-konvensjonen for kvikksølv.

Fra Annual Monitoring Review FY 12, del II fra mai 2013, kan nevnes:

- økende katalytisk rolle for GEF vedrørende innflytelse på politikk, samfinansiering og opptrapping/integrasjon av «beste praksis» på stort sett alle fokusområder
- resultater for målsettingene på klimaområdet
- god støtte til implementering av Stockholm-konvensjonen (miljøgifter)
- integrasjon av likestilling i 35 % av prosjektene, særlig sterkt i naturressursprosjekter på landsbygda (det påpekes at slike aspekter ikke er like relevante for alle prosjekter)
- urbefolkninger: forbedringspotensial for rapportering om slike saker, sekretariatet følger opp

Fra Annual Performance Report 2012 (som vurderer 78 ferdigstilte prosjekter i perioden oktober 2011 til september 2012) med en samlet GEF finansiering på 290 mill. USD, kan nevnes:

- 87 % av avslutningsevalueringene gir karakterer i tilfredsstillende-området for totale resultater, en økning fra 80 % i GEF 4. Tallene er lavest for prosjekter i de minst utviklede landene og små øystater.
- 66 % av prosjektene får karakterer i trolig-området for sannsynlighet for varige resultater («likelihood of sustainability»).
- Over 80 % av de vurderte prosjektene var gjennomført på tilfredsstillende måte. Prosjekter gjennomført av én organisasjon kommer bedre ut av det enn prosjekter med flere ansvarlige organisasjoner.
- Betydelig (ca. 40 %) økning i utlovet og levert samfinansiering.

GEFs uavhengige evalueringskontor produserer årlige evalueringsrapporter om ulike landporteføljer. Dette er en del av en ny type flerårig syklus av landevalueringer. I den siste av disse inngår bl.a. syntese av hovedkonklusjonene fra to nylig avsluttede «Country Portfolio Studies» (CPS) fra GEF mottakerlandene i OECS (1992–2011) (Antigua og Barbuda, Dominica, Grenada, St. Kitts og Nevis, St. Lucia, St. Vincent og Grenadinene).

Oppsummering av konklusjonene og hovedbudskapet:

Konklusjon 1: Det har vært mangelfull kommunikasjon og koordinering mellom ulike nivåer i GEF-partnerskapet (globale konvensjoner, GEF-sekretariatet, gjennomførende organisasjoner, GEF-knutepunkter og regionale, nasjonale og lokale interessenter).

Konklusjon 2: Implementeringsordninger for regionale aktiviteter har ikke vært fullt utformet eller støttet for å sikre effektivitet, kommunikasjon og gjennomføring.

Konklusjon 3: GEF støtte i regionen har mobilisert en økende andel av samfinansiering over tid.

Konklusjon 4: Utviklingen av SGP fra et subregionalt program til en mer nasjonalt basert tilnærming innebærer muligheter, men må være riktig håndtert.

Konklusjon 5: Prosjektovervåking og -evaluering har støttet en adaptiv tilpasning i porteføljen, men verifisering av samfunnseffekter er hemmet av mangel på data innen miljøovervåking.

Hovedbudskapet: Utforming og gjennomføring av framtidige regionale prosjekter i små øystater bør være basert på en deltakende, interessentdrevet prosess og inkludere materiell, lokalt tilpassede aktiviteter i deltakerlandene og tilstrekkelige ressurser til koordinering. Dette er en følge av at GEF ikke bygger opp et eget gjennomføringsapparat, men støtter eksisterende multilaterale organisasjoner som ikke har spesiell vekt på miljø.

2. Vurderinger: Resultatarbeid, effektivitet og kontroll

Organisasjonens resultatarbeid

Resultatrammeverket ble innført under GEF 4 i 2006 og er stadig blitt videreutviklet. Styret er ansvarlig for det overordnede rammeverket, inklusive mål for de enkelte fokusområdene. Indikatorer finnes for alle områder og strategier. Årlig oppfølging gjennom rapporter til ledelsen og styret.

Todelt Annual Monitoring Review (sekretariatet): Del 1 (høst) gir et makroperspektiv på porteføljen som er under implementering i etterkant av foregående år. Del 2 (vår) omfatter en dypere analyse av resultater, erfaringer og «lessons learned».

Annual Performance Report (evalueringskontoret) gir et detaljert overblikk over GEFs aktiviteter og prosesser, samt over kvaliteten på Monitoring and Evaluation-systemer anvendt av de gjennomførende institusjonene.

Project Portfolio Performance Index (PPI) vurderer mål-opnåelse. PPI bygger på et poengsystem hvor poeng fordeles på landnivå ut fra framdriftsrapporter og avslutningsrapporter (fra utførende organisasjoner).

Systemer for planlegging og budsjettering

Det utarbeides to-årige Business Plans og ettårige budsjetter (1.7. til 30.6). Førstnevnte beskriver status for pågående og planlagt arbeid. Styret korrigerer etter behov. Budsjettet følger framdriften under programmeringsvedtaket fra siste påfylling. Øremerking av midler er ikke tillatt. Midler til de ulike fokusområder tildeles i programmeringsdokumentet for hver periode. For tre av områdene finnes det et allokeringssystem.

Kontroll og antikorrupsjon

Internt følger GEF Verdensbankens (fondsforvalters) regelverk og retningslinjer med hensyn til korrupsjon. Sistnevnte Financial Procedures Agreement (FPA) inneholder retningslinjer for oppfølging av mistanke om økonomiske misligheter i forhold til midler som kanaliseres gjennom utførende organisasjoner. Det er etablert en uavhengig revisjon.

Institusjonsbygging og nasjonalt eierskap

Strategisk mål nr. 4 (GEF 5) er oppbygging av nasjonal og regional kapasitet og «enabling conditions» for global miljøbeskyttelse og bærekraftig utvikling. Følgende relevante tiltak er gjennomført under GEF 5:

Reformering av Country Support Program, assistanse til landene med frivillige National Portfolio Evaluation Exercises (NPFES). Støttet av «direct access»-finansiering, utvidelse av GEF-partnerskapet (pilot for nye utførende organisasjoner/institusjoner), hjelp til «direct access»-finansiering av rapporteringsforpliktelser under konvensjonene og mer fleksibel ressursallokering under System for Transparent Allocation of Resources (STAR).

I mars 2013 ble evalueringen av «Country Ownership and Drivenness» gjennomført for OPS 5. GEFs aktiviteter er tett på linje med nasjonale prioriteringer i de fleste land. GEF har bidratt til utvikling av operasjonelle nasjonale strategier på miljøområdet. Koordinering av GEFs innsats i landene blir bedre, selv om utfordringer gjenstår. GEF har ennå

ikke utviklet noen formell definisjon av begrepet «land-drevet» («country drivenness») og/eller eierskap. Disse begrepene synes ikke å være spesielt tett forbundet med samfinansiering. På den annen side: Ingen prosjekter startes uten at vertslandet ber om det.

Lærings- og endringsvilje

GEFs uavhengige evalueringskontor nyter stor anerkjennelse internasjonalt. En uavhengig granskning i 2009 konkluderte med at kontorets uavhengighet er betryggende sikret, og at dets rapporter har høy troverdighet. GEF har også et teknisk-vitenskapelig rådgivende panel samt en ombudsmann for klagemål.

Etter vedtak av Results Based Management (RBM) og Knowledge Management (KM) for GEF 5 lanserte sekretariatet i 2011 et initiativ for kunnskapsforvaltning for å sikre at tilegnede kunnskaper, informasjon og data blir identifisert, sikret og delt, og at lærdommer blir spredd og innarbeidet i neste generasjon aktiviteter, dette med sikte på økt effektivitet og maksimale resultater («impact»). En egen gruppe med representanter for sekretariatet, evalueringskontoret og STAP har ansvar for koordinering og styring.

Som oppfølging av arbeidsplanen 2011–13 har sekretariatet 1) gjennomført en «knowledge needs assessment» blant de viktigste interessegruppene, 2) utvidet og forbedret sine nettsider med mer informasjon på f.eks. landprofiler og 3) utviklet kunnskapsprodukter skreddersydd for ulike målgrupper.

3. Norsk politikk overfor GEF

GEF er ikke en utviklingsinstitusjon. Mandatet dreier seg om globale miljøspørsmål. Allikevel er en i GEF bevisst på nødvendigheten av å sikre lokal forankring for virksomheten, slik at oppnådde resultater er bærekraftige over tid, også etter at prosjekter/programmer formelt er avsluttet fra GEFs side.

Følgende momenter samsvarer godt med norske politiske målsettinger:

- Som verdens største miljøfond bidrar GEF til bærekraftig utvikling, bedre miljø globalt og lokalt samt til utviklingslandenes evne til å oppfylle forpliktelser under miljøkonvensjonene. Det legges stor vekt på nasjonalt eierskap.
- GEFs globale miljømandat er viktig i en tid med raskt økende trusler mot globale fellesgoder og økosystemer. GEFs målsettinger har generelt vært i tråd med vår egen Meld St 14 (2010–2011) «Mot en grønnere utvikling» – om sammenhengen i miljø- og utviklingspolitikken. GEFs økende tverrgående satsinger over flere globale prioriterte miljøområder samtidig, bidrar til kostnadseffektivitet og synergier som andre fond er avskåret fra.

- GEFs arbeid er meget relevant for tusenårsmål 7 om bærekraftig utvikling og mål 1 om fattigdomsbekjempelse – miljømessig bærekraftig utvikling er som regel en forutsetning for redusert fattigdom på sikt.
- GEFs innsats er konfliktforebyggende på flere områder, særlig ved grenseoverskridende arbeid med internasjonale vannspørsmål, men også med hensyn til f.eks. klima, avskoging og forørkning.
- GEFs ressurser er små i forhold til behovene, men organisasjonen spiller en viktig foregangsrolle i å drive fram nye tilnærmingssåter, nye teknologier m.v. I tillegg til egne ressurser vitner den betydelige samfinansieringen som disse midlene tiltrekker seg, at det internasjonale samfunnet setter pris på virksomheten og resultatene.
- På norsk side har vi støttet sterkt opp om reformene for å gi nasjonale institusjoner direkte tilgang til GEF-ressurser, men uten å fire på kravene til kontrollsystemer på områder som økonomi, miljømessige og sosiale standarder, kjønn og hensynet til urfolk.

Utenriksdepartementet

Besøksadresse: 7. juni plassen/ Victoria Terrasse, Oslo

Postadresse: Postboks 8114 Dep. N-0032 Oslo

Ved spørsmål, kontakt Seksjon for budsjett og forvaltning på e-postadresse:

sbfn@mf.no. Profilarlene er også tilgjengelige på: www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/fn/fnorg_vurdering

UTENRIKSDEPARTEMENTET